

OBČINA
ČRNOMELJ

STRATEGIJA ZA KULTURO OBČINA ČRNOMELJ 2026-2035

Predmet: Strategija za kulturo, Občina Črnomelj, 2026-2035

Izdala in založila: Občina Črnomelj
Trg svobode 3
8340 Črnomelj
T +386 (0)7 306 11 00
e-naslov: obcina@crnomelj.si
www.crnomelj.si

Avtorji: Mag. Anita Jamšek, Občina Črnomelj
Ana Marija Blažič, Občina Črnomelj
Barbara Lavrič Papež, Razvojno informacijski center Bela krajina
Dr. Janez Weiss, Razvojno informacijski center Bela krajina
Klaudija Jaketič, Razvojno informacijski center Bela krajina
Maja Mihelič, Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj
Nastasja Schweiger, Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj
Anja Panjan, Knjižnica Črnomelj
Helena Vukšinič, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, OI Črnomelj

Fotografije: Arhiv Občina Črnomelj, arhiv ZIK Črnomelj, arhiv Knjižnica Črnomelj, arhiv Klub belokranjskih študentov, arhiv RIC Bela krajina, arhiv JSKD OI Črnomelj, arhiv KUD Godba Črnomelj, Inovativ d. o. o., ArtRebel9 d. o. o.

Lektoriranje: Helena Vukšinič

Oblikovanje in priprava na tisk: Tomaž Čurk

Obdobje priprave: maj 2025–december 2025

Potrditev na občinskem svetu: 24. seja, 18. 12. 2025

Črnomelj, december 2025

KAZALO

Nagovor župana	1
1. Uvod	2
2. Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza)	4
3. Vizija in poslanstvo	7
3.1. Vizija	8
3.2. Poslanstvo	8
4. Strateški in operativni cilji	9
5. Akcijski načrt	13
STEBER 1: Kultura kot javno dobro	14
STEBER 2: Kultura za povezano družbo	15
STEBER 3: Kultura za trajnostno prihodnost	16
6. Izvajanje strategije	18
7. Zaključek	19
Priloge	20
1. Zakonodajni okvir	20
1.1. Nova evropska agenda za kulturo	20
1.2. Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (ReNPK 24–31)	20
1.3. Ostala zakonodaja in strateški dokumenti, ki pokrivajo posamezna kulturna in umetniška področja	22
1.4. Javni interes na področju kulture in naloge Občine Črnomelj	22
2. Proces in analiza stanja	23
2.1. Proces priprave Strategije	23
2.2. Analiza stanja za obdobje od 2015 do 2024	24
2.3. Analiza anket in intervjujev	27
3. Seznam dogodkov, projektov in turističnih produktov	28
3.1. Večji in stalni dogodki v občini Črnomelj	28
3.2. Projekti	29
3.3. Kulturno turistični produkti	29
4. Seznam javnokulturne infrastrukture	30
5. Seznam kulturnih društev	30
6. Seznam kulturne dediščine	32
Viri	32

NAGOVOR ŽUPANA

Drage občanke, dragi občani,

z velikim zadovoljstvom vam predstavljam *Strategijo za kulturo Občine Črnomelj*, dokument, ki je nastajal premišljeno, sodelovalno in strokovno. V proces so bili vključeni kulturni ustvarjalci, zavodi, društva in širša javnost, ki so s svojimi pogledi in idejami pomembno oblikovali zastavljeno strategijo. Čas, vložen trud in dialog so razlog, da danes pred seboj nimamo le strateškega papirja, temveč zrel, realen in hkrati ambiciozen načrt, ki odraža resnične potrebe in možnosti naše občine.

Naša lokalna skupnost ima bogato, raznoliko in živo kulturno tradicijo – od dediščine, ki jo skrbno ohranjamo, do sodobnih ustvarjalnih pobud, ki naš prostor bogatijo z novimi idejami. Prav zato je bil čas, da vse te potenciale povežemo, uskladimo in načrtujemo jasno smer razvoja. Strategija za kulturo je prvi dokument, ki celostno opredeljuje vizijo, cilje in korake za prihodnjih deset let, in predstavlja pomemben premik v razumevanju, načrtovanju ter upravljanju kulture v naši občini.

Ta strategija nam prinaša več kot le pregled stanja in smernice. Prinaša zavezo, da bo kultura v občini Črnomelj še naprej prostor dialoga, ustvarjalnosti, sodelovanja in skupne identitete. Njeni pozitivni učinki se bodo pokazali v boljši podpori kulturnim ustvarjalcem, tako društvom kot posameznikom, učinkovitejšem upravljanju kulturne infrastrukture, spodbujanju novih programov in kreativnih industrij, močni povezavi med kulturo, turizmom in izobraževanjem ter v večji vključenosti občanek in občanov v kulturno dogajanje.

Trdno sem prepričan, da bomo tudi s pomočjo jasno opredeljene strategije na še višjo raven dvignili bogato kulturno ponudbo ter kakovostno kulturno ustvarjalnost, kar bo našo lokalno skupnost še trdnje umeščalo kot prepoznavno, živahno in sodobno kulturno središče. Strategija nam bo nedvomno omogočila ustvarjati pogoje, v katerih se bodo kulturni programi razvijali celoviteje in z večjo dodano vrednostjo za vse generacije.

Prepričan sem, da bomo s to strategijo utrdili kulturno podobo občine in ustvarili pogoje, v katerih bo kultura še naprej živela – kot sila, ki povezuje, navdihuje in ustvarja priložnosti za vse generacije.

Naj bo Strategija za kulturo dokument, na katerega smo ponosni, ter hkrati vodilo, da skupaj gradimo še bolj odprto, ustvarjalno in kulturno bogato skupnost.

Andrej Kavšek, župan Občine Črnomelj

Uvod

“ Kultura ni le umetnost – je način življenja, dediščina, ki nas povezuje, in potencial za trajnostni razvoj. ”

Občina Črnomelj je pristopila k pripravi strategije za kulturo, da bi zagotovila bolj učinkovito, celostno in strateško upravljanje kulturne dejavnosti. S tem želi odgovoriti na razpršenost obstoječih kadrovskih, upravljavskih in finančnih virov ter okrepiti povezovanje kulture s turizmom in lokalnim razvojem. Strategija bo služila kot podlaga za dolgoročno načrtovanje, financiranje in vsebinsko usmerjanje kulturnega razvoja v občini.

Kultura ni le umetnost – je način življenja, dediščina, ki nas povezuje, in potencial za trajnostni razvoj. Strategija razvoja kulture v Občini Črnomelj (v nadaljevanju Strategija) postavlja temelje za sodelovanje, ustvarjalnost in odprtost naše skupnosti, ki želi ohraniti korenine in obenem odpreti vrata svetu. Je temeljni strateški dokument, ki za obdobje 2026–2035 določa glavne usmeritve, cilje in prednostne naloge na področju kulture z oblikovanjem dolgoročne in izvedljive vizije razvoja kulturnega življenja v občini. Strategija temelji na analizi obstoječega stanja kot na prepoznanih potrebah, izzivih in razvojnih priložnostih, ki so bile opredeljene v sodelovanju z deležniki in prebivalci lokalne skupnosti.

Strategija:

- opredeljuje področja kulture, ki so v javnem interesu in na katerih se zagotavljajo kulturne dobrine kot javne dobrine,
- opredeljuje usmeritve, ki so potrebne za uresničitev ciljev programa,
- določa investicije v javno kulturno infrastrukturo,
- opredeljuje prioritete, cilje in ukrepe za doseg ciljev ter določa kazalce za merjenje le-teh.

Kultura izhaja iz potreb in pričakovanj lokalne skupnosti, zato je pomembno, da ustanove, kot so Občina Črnomelj in javni zavodi, omogočajo kulturni razvoj in podpirajo raznolikost kulture ter dajejo odraslim in otrokom možnost izvajanja, izobraževanja ali zgolj obiskovanja programov. Tak pristop zagotavlja, da strategija ne ostaja samo programski dokument, temveč postaja živ okvir za razvoj kulturnega življenja v naši skupnosti.

Z oblikovanjem te strategije Občina Črnomelj ne le sledi evropskim in nacionalnim smernicam, temveč tudi odločno stopa po poti, ki kulturo postavlja v središče lokalnega razvoja, družbene blaginje in identitete Bele krajine.

Strategija kulture je razvojni kompas in povabilo k sodelovanju, saj je zasnovana za vse, ki kulturo živimo, ustvarjamo, spremljamo ali podpiramo.

Dokument bo podlaga za umestitev področja kulture v letne občinske proračune in proračune javnih zavodov, njegovi učinki pa se bodo evalvirali in po potrebi novelirali v letu 2030. Tako bo Strategija živ dokument, ki bo odgovarjal na realne potrebe prebivalcev občine, obiskovalcev, oblikovalcev in ustvarjalcev na področju kulture v občini Črnomelj.

Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza)

“ Priložnosti se kažejo predvsem v čezmejnem sodelovanju, digitalizaciji, kulturnem turizmu in razvoju novih programskih in prostorskih rešitev. ”

SWOT analiza je bila oblikovana na podlagi večnivojske in podatkovno podprte analize kulturnega področja v občini Črnomelj. V proces priprave so bile vključene vsebinske in finančne analize za obdobje zadnjih desetih let (2015–2024), poglobljeni intervjuji s ključnimi deležniki, anketno zbiranje mnenj prebivalcev in tematske delavnice z relevantnimi akterji iz lokalnega okolja. Podrobnejša obrazložitev navedenega je predstavljena v poglavju Priloge.

PREDNOSTI

- so tisto, v čemer se kulturno področje **odlikuje** oziroma **ima konkurenčno prednost** pred drugimi.

01. **Močna lokalna identiteta**, izražena skozi folkloro, tamburaško in godbeno dejavnost.
02. **Razvita, raznolika in številčna kulturna dejavnost** z dolgoletno kontinuiteto delovanja, ki vključuje tako ljubiteljske kot profesionalne ustvarjalce.
03. **Bogata snovna in nesnovna kulturna dediščina**, ki vključuje umetnike, praznike, literate in druge elemente lokalne zgodovine.
04. **Uveljavljeni tradicionalni dogodki in festivali**, ki oblikujejo prepoznavno kulturno podobo občine.
05. **Usposobljen strokovni kader** v javnih zavodih in kulturnih institucijah.
06. **Močno medgeneracijsko sodelovanje**.
07. **Uspešno črpanje evropskih sredstev občine in javnih zavodov** ter vključitev občine v širšo turistično destinacijo, kar povečuje prepoznavnost kulturne in turistične ponudbe.

SLABOSTI

- so dejavniki, ki jih mora kulturno področje **izboljšati oz.** **nima konkurenčne prednosti** pred drugimi.

01. **Pomanjkljiva javna kulturna infrastruktura**, ki ne omogoča rednega delovanja društev.
02. **Pomanjkanje strokovnega in tehničnega kadra**, kar vpliva na pripravo in izvedbo kulturnih dogodkov.
03. **Nepovezanost med javnimi zavodi, društvi, občinami in krajevnimi skupnostmi**, kar vodi v nesistematično načrtovanje kulturnih vsebin.
04. **Pomanjkanje enotne in učinkovite promocije kulturnih dogodkov**, ki bi povezovala celotno Belo krajino.
05. **Nizka stopnja vključevanja mladih (učencev, dijakov in študentov)** v kulturne aktivnosti.
06. **Neuravnoteženost med tehničnimi in vsebinskimi vidiki dogodkov**, saj se večina sredstev uporabi za izvedbo, vsebinska kakovost pa trpi.
07. **Zahtevna koordinacija velikega števila društev**, kar otežuje strateško vodenje in učinkovito sodelovanje.
08. **Nizka uspešnost pridobivanja evropskih in državnih sredstev v kulturnih društvih**.

PRILOŽNOSTI

- so dejavniki, ki jih lahko kulturno področje izkoristi za doseg svojih ciljev.

01. **Dvig kakovosti kulturnih vsebin** s sodobnimi pristopi, izobraževanjem mentorjev, kulturno vzgojo ter večjo vključenostjo javnih uslužbencev in pedagogov.
02. **Uporaba alternativnih prizorišč in vključevanje manjših krajev**, kar spodbuja decentralizacijo, lokalno ustvarjalnost in aktivacijo skupnosti.
03. **Razvoj kulturnega in literarnega turizma**.
04. **Vzpostavitev medobčinske koordinacije in skupnega koledarja dogodkov**, kar bi izboljšalo usklajenost, promocijo in udeležbo na kulturnih prireditvah v Beli krajini.
05. **Krepitev čezmejnega sodelovanja** prek skupnih programov, izmenjav in razvoja občinstev.
06. **Spodbujanje razvoja novih platform za ustvarjalnost**, kot je ustanovitev društva glasbenikov ali podpora filmski produkciji kot promocijskemu in gospodarskemu potencialu občine.
07. **Digitalizacija kulturnih vsebin in dediščine**, ki omogoča boljšo dostopnost, ohranitev in promocijo kulturne ponudbe.
08. **Črpanje evropskih in državnih sredstev** za obnovo, modernizacijo in razvoj kulturnih ustanov ter projektov.

NEVARNOSTI

- so dejavniki, ki lahko negativno vplivajo na sposobnost kulturnega področja, da doseže svoje cilje.

01. **Nizka politična prioriteta kulture**, ki se pogosto prilagodi gospodarskim in infrastrukturnim interesom, ter tveganje političnega kadrovanja v javnih zavodih.
02. **Upad vključevanja mladih ustvarjalcev in staranje obstoječih kulturnih akterjev**.
03. **Spremembe v interesih občinstva** in poudarek na številčnosti namesto kakovosti, kar lahko vodi v upad kulturnega interesa.
04. **Pomanjkanje prenočitvenih kapacitet in slaba prometna dostopnost**, kar omejuje organizacijo večdnevni dogodkov in zmanjšuje dostopnost za obiskovalce.
05. **Nezagotovljeno in nestabilno financiranje kulture** z zmanjševanjem javnih sredstev in pomanjkanjem trajnostnih virov.
06. **Podnebne spremembe in vremenski ekstremi**, ki ogrožajo izvedbo dogodkov na prostem.

Rezultati analize kažejo, da ima občina močne temelje v kulturni tradiciji, razvejani društveni dejavnosti in lokalni identiteti. Hkrati pa se sooča s številnimi notranjimi izzivi, kot so pomanjkanje infrastrukture za delovanje društev, strokovnega kadra in systemske podpore. Priložnosti se kažejo predvsem v čezmejnem sodelovanju, digitalizaciji, kulturnem turizmu in razvoju novih programskih in prostorskih rešitev. Nevarnosti pa izhajajo iz demografskih sprememb, podnebnih tveganj, politične nestabilnosti in zmanjševanja zanimanja mladih za aktivno udejstvovanje v kulturi.

Vizija in poslanstvo

“ Kultura povezuje - iz dediščine v prihodnost! ”

VIZIJA

»Občina Črnomelj bo prepoznana kot povezano in živo kulturno okolje, ki bogato dediščino razvija skozi sodobno ustvarjalnost ter povezuje kulturo z različnimi področji za kakovostno življenje v skupnosti. Tako bo soustvarjena kultura, v kateri se lahko vsak prepozna – kot ustvarjalec, uporabnik ali podpornik.«

POSLANSTVO

Poslanstvo Občine Črnomelj je zagotavljanje finančnih, infrastrukturnih, organizacijskih in drugih pogojev za nemoteno delovanje svojih javnih zavodov, društev s področja kulture, samostojnih ustvarjalcev in drugih organizacij, ki delujejo v javnem interesu in ustvarjajo kulturne dobrine in storitve. Bistveni del uresničevanja poslanstva je prizadevanje za trajnostni razvoj kulture, kjer bodo kulturni programi in prostori za ustvarjanje odprti za vse generacije, brez omejitev.

Strateški in operativni cilji

“ Kultura kot javno dobro, za povezano
družbo in trajnostno prihodnost. ”

Strateški cilji (vodila) Občine Črnomelj so zastavljeni kot dolgoročni cilji, ki sledijo viziji. Izražajo jasen namen in usmeritev občine Črnomelj za prihodnost na področju kulture. Vsak strateški cilj je razdeljen na več jasnih in merljivih operativnih ciljev, ki omogočajo pripravo akcijskega načrta.

STEBER 1: KULTURA KOT JAVNO DOBRO		
Strateški cilj	Operativni cilj	Ciljna vrednost
SC 1. Izboljšana kulturna infrastruktura in podporno okolje	SC 1.1. Nadgraditi, prenoviti in učinkovito upravljati obstoječo kulturno infrastrukturo.	~ število prenovljene kulturne infrastrukture (do leta 2035 najmanj 3 objekti) ~ število objektov z vzpostavljenim sistemom oddaje prostorov za društva (v vsaj 3 objektih)
	SC 1.2. Vzpostaviti pogoje za delovanje kulturnih akterjev/dejavnosti.	~ število kulturnih objektov s sprejetim načrtom upravljanja (do leta 2035 najmanj 3) ~ izdelan usklajeni koledar dogodkov (1-krat letno) ~ vzpostaviti 1 digitalno platformo za dogodke in predstavitve do 2027 ~ določiti/vzpostaviti kulturnega koordinatorja (1 oseba do leta 2035)

STEBER 2: KULTURA ZA POVEZANO DRUŽBO		
Strateški cilj	Operativni cilj	Ciljna vrednost
SC 2. Okrepljena kulturna identiteta in dediščina	SC 2.1. Ohranjati in vzdrževati snovno kulturno dediščino.	~ število obnovljenih objektov kulturne dediščine (vsaj 5 objektov do leta 2035 – Občina Črnomelj in fizične osebe)
	SC 2.2. Ohranjati in interpretirati nesnovno kulturno dediščino.	~ število vpisov v Register nesnovne kulturne dediščine (najmanj 3 vpisi do 2035) ~ število avdio-video zapisov/knjig/predstavitvev (vsaj 1 letno)

SC 3. Dostopna in vključujoča kultura	SC 3.1. Krepi mreženje in sodelovanje.	~ število strokovnih srečanj mreže kulturnih akterjev (vsaj 2 letno) ~ število kulturnih društev/akterjev vključenih v mrežo (vsaj 14 do 2035) ~ število skupnih čezmejnih dogodkov/projektov (vsaj 1 letno)
	SC 3.2. Decentralizacija kulturnih vsebin.	~ pokritost krajevnih skupnosti z dogodki (v vsaki KS vsaj 1 dogodek letno) ~ gostovanja visoko kakovostnih profesionalnih izvajalcev v občini (vsaj 3 letno) (npr. MGL, Drama ...)
	SC 3.3. Spodbujati vključevanje vseh generacij in ranljivih skupin.	~ število kulturnih aktivnosti, prilagojenih različnim generacijam (vsaj 3 aktivnosti za otroke/mladino/ranljive do 2035) ~ število vključenih mladih ustvarjalcev v kulturna društva (vsaj 10 na leto)
SC 4. Ustvarjalna in inovativna kultura	SC 4.1. Podpirati razvoj umetniškega izražanja.	~ število produkcij in ustvarjenih del (vsaj 5 letno)
	SC 4.2. Dvigniti kakovost vsebin.	~ število profesionalno vodenih programov (vsaj 2 izobraževanja za kulturne akterje letno) ~ število na novo izobraženih mentorjev za prenos znanja (vsaj 8 do 2035) ~ število novih ukrepov v javnih razpisih Občine Črnomelj (vsaj 3 ukrepi do 2035)

STEBER 3: KULTURA ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST		
Strateški cilj	Operativni cilj	Ciljna vrednost
SC 5. Povezovanje kulture z drugimi področji lokalnega razvoja	SC 5.1. Povezovati kulturo s turizmom, izobraževanjem, okoljem in trajnostnim razvojem.	~ delež kulturnih dogodkov po smernicah za zelene dogodke (vsaj 40 % do 2035) ~ število skupnih dogodkov/projektov (npr. kultura + izobraževanje/turizem/okolje) (vsaj 3 letno)
	SC 5.2. Razvijati in promovirati kulturno-turistično ponudbo.	~ število novih kulturno-turističnih produktov/ponudb (vsaj 5 do 2035) ~ vključenost lokalnih ustvarjalcev in ponudnikov v ponudbo (vsaj 2 na 1 produkt)
	SC 5.3. Povezovanje kulture z gospodarstvom.	~ število sodelovanj med kulturnimi organizacijami in podjetji (vsaj 5 letno) ~ število podjetij, ki vključujejo kulturo v svojo družbeno odgovornost (CSR) (vsaj 10 do 2035) ~ število novih produktov ali storitev, nastalih s sodelovanjem kulture in gospodarstva (vsaj 3 do 2035)

Digitalizacija

V strateških ciljih se digitalizacije ni posebej izpostavilo, saj bo ta kot prečna politika sistematično umeščena v akcijski načrt in vgrajena v ukrepe povsod, kjer bo to mogoče. Digitalizacija predstavlja velik potencial za razvoj in širjenje kulture, zato bodo ukrepi na tem področju sledili Evropski deklaraciji o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje, nacionalni strategiji Digitalna Slovenija 2030 in Nacionalnemu strateškemu načrtu za digitalno desetletje.

Promocija

V strateških ciljih se promocije ni izpostavilo kot samostojnega področja, saj bo kot prečna politika sistematično vključena v vse ukrepe, zavedene v akcijskem načrtu. Promocija predstavlja ključni dejavnik pri prepoznavnosti kulturne ponudbe, ustvarjalcev in dediščine občine Črnomelj ter pri krepitvi pripadnosti lokalni skupnosti.

Ukrepi na področju promocije bodo temeljili na sodobnih, trajnostnih in vključujočih pristopih, ki bodo spodbujali sodelovanje med kulturnimi deležniki, gospodarstvom in turizmom ter prispevali k večji prepoznavnosti Črnomlja kot kulturno živahnega prostora na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Akcijski načrt

“ Z aktivnostmi akcijskega načrta
do uresničitve vizije. ”

Akcijsko-finančni načrt zajema aktivnosti, s katerimi bo občina v obdobju od 2026 do 2035 naslavljala kulturno področje. Občina skozi akcijski načrt udejanja poslanstvo tako, da zagotovi ustrezne pogoje za strokovno delo zaposlenih v kulturi in omogoči široko dostopno udejstvovanje prebivalstva skozi ljubiteljsko kulturo.

STEBER 1: Kultura kot javno dobro

SC 1. Izboljšana kulturna infrastruktura in podporno okolje			
Ukrep	Nosilci	Časovnica	Viri financiranja
SC 1.1. Nadgraditi, prenoviti in učinkovito upravljati obstoječo kulturno infrastrukturo.			
1. Črpati EU sredstva za investicije.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, društva, Knjižnica Črnomelj	letno	Ministrstva in EU
2. Obnoviti javno kulturno infrastrukturo.	Občina Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, Ministrstva in EU
3. Povečati prostorske zmogljivosti za delovanje društev.	Občina Črnomelj, javni zavodi	letno	Občina Črnomelj, Ministrstva, EU
SC 1.2. Vzpostaviti pogoje za delovanje kulturnih akterjev/dejavnosti.			
1. Vzpostaviti stabilno sofinanciranje in upravljanje javnih zavodov, ki skrbijo za kulturo.	Občina Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, Ministrstva, EU
2. Vzpostaviti svetovalno pisarno/koordinatorja za kulturo.	RIC BK, Občina Črnomelj	2026	RIC BK, Občina Črnomelj
3. Vzpostaviti spletno platformo za dogodke in kulturne akterje v občini	RIC BK, Občina Črnomelj	do 2028	Občina Črnomelj, Ministrstva, EU
4. Upravljati Kulturni dom Črnomelj.	Ministrstvo za kulturo, RIC BK, Občina Črnomelj	do 2027	Ministrstvo za kulturo, RIC BK, Občina Črnomelj
5. Pripraviti priročnik za organizacijo kakovostnih kulturnih dogodkov in lokacij.	RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj	do 2027	RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj
6. Izdelati trajnostne smernice za upravljanje kulturnih dogodkov.	RIC BK, JP Komunala Črnomelj	do 2027	RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj
7. Zagotoviti mobilno infrastrukturo.	RIC BK, JSKD OI Črnomelj, Ljudska univerza Črnomelj	do 2028	Občina Črnomelj, ministrstva in EU

STEBER 2: Kultura za povezano družbo

SC 2. Okrepljena kulturna identiteta in dediščina			
Ukrep	Nosilci	Časovnica	Viri financiranja
SC 2.1. Ohranjati in vzdrževati snovno kulturno dediščino.			
1. Sofinancirati obnovo in ohranjanje kulturne dediščine.	Občina Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, ministrstva in EU
SC 2.2. Ohranjati in interpretirati nesnovno kulturno dediščino.			
1. Pripraviti program za Župančičevo leto.	RIC BK, Občina Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, Ministrstvo za kulturo, RS in EU
2. Spodbujati prepoznavnost kulturne dediščine.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, Knjižnica Črnomelj, društva, KP Kolpa	letno	Občina Črnomelj, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, RIC BK, ZVKDS, EU
3. Pisno in avdiovizualno dokumentirati dediščino.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, Knjižnica Črnomelj, društva	letno	Občina Črnomelj, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, RIC BK, ZVKDS, EU

SC 3. Dostopna in vključujoča kultura			
Ukrep	Nosilci	Časovnica	Viri financiranja
SC 3.1. Krepiti mreženje in sodelovanje.			
1. Krepiti mrežo kulturnih akterjev.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, društva	2026	Občina Črnomelj, Ministrstvo za kulturo, RIC BK, JSKD OI Črnomelj
2. Krepiti medobčinsko in čezmejno sodelovanje.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, društva	letno	Občina Črnomelj, ministrstva in EU
SC 3.2. Decentralizirati kulturne vsebine.			
1. Decentralizirati kulturno ponudbo.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, društva	letno	Ministrstvo za kulturo, Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, društva
2. Vzdrževati in razvijati knjižnično mrežo.	Knjižnica Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, Ministrstvo za kulturo, EU

SC 3.3. Spodbujati vključevanje vseh generacij in ranljivih skupin.			
1. Podpirati umeščanje kulturno-umetniških vsebin v pedagoške aktivnosti.	Občina Črnomelj, RIC BK, šole, društva, JSKD OI Črnomelj, Ljudska univerza Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Ministrstvo za kulturo
2. Krepite kompetence ranljivih skupin na področju kulture.	Ljudska univerza Črnomelj, Občina Črnomelj, Večnamenski romski center	letno	Občina Črnomelj, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Ministrstvo za kulturo

SC 4. Ustvarjalna in inovativna kultura			
Ukrep	Nosilci	Časovnica	Viri financiranja
SC 4.1. Podpirati razvoj umetniškega izražanja.			
1. Sofinanciranje kuriranih programov (vnaprej zasnovanih, strokovno izbranih in ciljno oblikovanih kulturnih vsebin).	JSKD OI Črnomelj, RIC BK	letno	Občina Črnomelj, Ministrstva, EU
SC 4.2. Dvigniti kakovost vsebin.			
1. Krepite strokovne kompetence članov društev in javnih zavodov.	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, društva	letno	Občina Črnomelj, RIC BK, Ljudska univerza Črnomelj, JSKD OI Črnomelj, društva, RS in EU

STEBER 3: Kultura za trajnostno prihodnost

SC 5. Povezovanje kulture z drugimi področji lokalnega razvoja			
Ukrep	Nosilci	Časovnica	Viri financiranja
SC 5.1. Povezovati kulturo s turizmom, izobraževanjem, okoljem in trajnostnim razvojem.			
1. Sofinancirati promocijo in povezovanje kulture z drugimi področji.	Občina Črnomelj	letno	Občina Črnomelj, Ministrstva, EU
SC 5.2. Razvijati in promovirati kulturno-turistično ponudbo.			
1. Nadgraditi obstoječo in razvijati novo kulturno-turistično ponudbo.	RIC BK	do 2035	Občina Črnomelj, Ministrstva, EU
SC 5.3. Povezovati kulturo z gospodarstvom.			
1. Spodbujati sodelovanje, partnerstva in razvijati skupne storitve in proizvode.	Občina Črnomelj, RIC Bela krajina, Ljudska univerza Črnomelj, društva	letno	Podjetja, samostojni podjetniki

Finančni plan

Občina Črnomelj bo v obdobju 2026–2035 **za uresničevanje strateških in operativnih ciljev** iz Strategije v občinskem proračunu zagotavljala **letno višino sredstev**. Ukrepi, ki izhajajo iz Strategije, se bodo poleg tega financirali tudi s sredstvi iz evropske kohezijske politike ter drugih evropskih skladov in mednarodnih programov. **Finančni plan zajema sredstva za programe, vsebine in delovanje javnih zavodov ter investicije z vzdrževanjem.**

	Za investicije (v EUR)	Za programe, vsebine in delovanje javnih zavodov (v EUR)
2026	1.005.861,00	1.096.428,00
2027	1.093.885,00	1.118.857,00
2028	2.343.885,00	1.140.724,00
2029	2.077.218,00	1.157.835,00
2030	2.077.218,00	1.169.413,00
2031	2.077.218,00	1.181.107,00
2032	1.243.885,00	1.192.908,00
2033	1.243.885,00	1.204.847,00
2034	1.243.885,00	1.216.895,00
2035	1.743.885,00	1.229.065,00

Izvajanje strategije

“ Izvajanje strategije bo temeljilo na načelih sodelovanja, preglednosti, strokovnosti in trajnosti. ”

Za učinkovito uresničevanje Strategije za kulturo Občine Črnomelj 2026–2035 bo Občina vzpostavila jasen sistem izvajanja, spremljanja in evalvacije. Strategija se bo izvajala postopno, skladno z razpoložljivimi finančnimi in kadrovskimi viri ter v sodelovanju z vsemi ključnimi deležniki kulturnega okolja.

Nosilec izvajanja strategije je **Občina Črnomelj**, ki bo skupaj z javnimi zavodi (Razvojno informacijski center Bela krajina, Ljudska univerza Črnomelj, Knjižnica Črnomelj, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, OI Črnomelj) ter drugimi partnerji in društvi skrbela za usklajeno načrtovanje, izvajanje in spremljanje ukrepov.

Za operativno izvajanje bo občina **vsako leto v proračunu** zagotavljala sredstva za programe, projekte in investicije na področju kulture ter spodbujala vključevanje kulturnih vsebin v druge sektorje – turizem, izobraževanje, okolje in gospodarstvo.

Spremljanje napredka bo potekalo na podlagi vnaprej določenih kazalnikov iz strategije, ki bodo omogočali merjenje dosežkov in ugotavljanje učinkov izvedenih ukrepov. Občina bo v ta namen vsaj **enkrat letno pripravila poročilo** o izvajanju strategije, ki bo podlaga za prilagoditve in nadaljnje načrtovanje.

V letu **2030 bo izvedena vmesna evalvacija**, na podlagi katere se bo strategija po potrebi **posodobila (novelirala)**, da bo še naprej odražala realne potrebe kulturnega okolja. Zaključno poročilo o izvajanju strategije bo pripravljeno ob njenem izteku, leta **2035**.

Izvajanje strategije bo temeljilo na načelih **sodelovanja, preglednosti, strokovnosti in trajnosti**, saj lahko le s skupnimi prizadevanji vseh deležnikov zagotovimo, da bo kultura v občini Črnomelj tudi v prihodnje ostala prostor ustvarjalnosti, povezovanja in ponosa.

Zaključek

“ Kultura povezuje - iz dediščine v prihodnost. ”

Strategija za kulturo Občine Črnomelj 2026–2035 je dokument, ki je rezultat skupnega sodelovanja številnih deležnikov, ki kulturo razumejo kot prostor prihodnosti, razvoja, identitete in družabnosti. Zasnovana je kot živ dokument, ki se bo razvijal skupaj z občino, njenimi prebivalci in potrebami časa. Uresničevanje strategije bo zahtevalo sodelovanje vseh – občinske uprave, javnih zavodov, društev, podjetij, izobraževalnih institucij, civilne družbe in posameznikov. Le s skupnimi prizadevanji bo mogoče ohraniti kulturno identiteto, razvijati nove oblike ustvarjalnosti ter povezovati kulturo z drugimi področji družbenega in gospodarskega življenja.

V njej je zapisana usmeritev v dostopno, vključujočo in trajnostno kulturo, ki temelji na znanju, sodelovanju in medsebojnem spoštovanju. Z zastavljenimi cilji in ukrepi predstavlja skupno zavezo k razvoju, ohranjanju in soustvarjanju bogatega kulturnega življenja v lokalni skupnosti.

V njenem središču ostajajo ljudje – ustvarjalci, izvajalci, obiskovalci in podporniki, ki z različnimi oblikami udejstvovanja gradijo prepoznavnost in vitalnost kulture. S tem Občina Črnomelj utrjuje svojo vlogo kot povezovalka kulturnih akterjev, skrbnica bogate kulturne dediščine in spodbujevalka sodobne ustvarjalnosti.

Strategija nas vabi k odgovornosti in sodelovanju. Naj nam bo spodbuda, da kulturno dediščino ohranjamo z zavzetostjo, sodobne umetniške prakse razvijamo z drznostjo in ustvarjalni potencial lokalnih ustvarjalcev negujemo z odprtostjo. Le tako bomo skupaj uresničili vizijo – **»Kultura povezuje – iz dediščine v prihodnost.«**

1. Zakonodajni okvir

1.1. Nova evropska agenda za kulturo

Nova evropska agenda za kulturo (22. 5. 2018) je ključni strateški dokument Evropske unije, ki določa usmeritve kulturne politike za obdobje po letu 2018. Namenjena je krepitvi vloge kulture v družbenem, gospodarskem in mednarodnem kontekstu ter spodbujanju kulturne raznolikosti in dediščine.

Komisija poudarja 3 strateške cilje:

- a) Socialna razsežnost – izkoriščanje moči kulture in kulturne raznolikosti za socialno kohezijo in blaginjo.
- b) Gospodarska razsežnost – podpiranje na kulturi temelječe ustvarjalnosti pri izobraževanju in inovacijah ter za delovna mesta in rast.
- c) Zunanja razsežnost – krepitev mednarodnih kulturnih povezav.

Nova agenda spodbuja vključevanje kulture v druge politike in programe Evropske unije, med drugim v:

- a) **Izobraževanje in mladino** (npr. Erasmus+),
- b) **Raziskave in inovacije** (Horizon Europe),
- c) **Kohezijsko politiko in regionalni razvoj** (Evropski sklad za regionalni razvoj),
- d) **Zunanje zadeve in razvojno pomoč**.

Kultura ni več obravnavana kot izolirano področje, temveč kot **transverzalna vrednota**, ki bo vključena v vse politike EU.

1.2. Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (ReNPK 24–31)

Resolucija je temeljni strateški dokument Republike Slovenije, ki določa javni interes na področju kulture in usmerja njen razvoj do leta 2031. Resolucija poudarja kulturo kot javno dobro, ki mora biti dostopna vsem prebivalcem, ne glede na njihov ekonomski položaj ali kraj bivanja.

V središče strategije so postavljena tri temeljna področja, ki odražajo tako evropske in nacionalne prioritete, kot tudi lokalne značilnosti:

- a) Kultura za povezano družbo. Poudarja pomen kulturne participacije in dostopnosti za vse, spodbuja skrb za ohranjanje kulturne dediščine in podpira kulturno raznolikost kot vir inovacij, sožitja in skupnostne kohezije.

Tu ima pomembno vlogo umetnostna in kulturna vzgoja, ki zagotavlja sistematično vključevanje kulture v izobraževalne procese ter krepi kulturno zavest že v otroštvu in mladosti. Ključno je aktivno vključevanje mladih v ustvarjanje, oblikovanje in soupravljanje kulturnih vsebin, kar spodbuja njihovo pripadnost lokalnemu okolju in razvija ustvarjalne potenciale. Pomemben del povezane družbe je tudi vključevanje kulture v urbani in prostorski razvoj – kultura namreč bogati javni prostor, povezuje skupnost in ima vlogo pri oblikovanju vključujočih in živih lokalnih okolij.

b) Kultura kot javno dobro krepi ustvarjalne in produkcijske pogoje za umetnost, zagovarja kakovost in raznolikost kulturnih vsebin ter se zavzema za dostopnost kulture v vseh regijah, zlasti v manjših okoljih, kot je naša občina skupaj z ostalimi kraji lokalnega pomena.

Tu si prizadevamo za večjo podporo mobilnosti umetnikov, saj programi za rezidence, strokovna usposabljanja in sodelovanja omogočajo prenos znanja, ustvarjalno izmenjavo in krepijo povezave z drugimi kulturnimi prostori.

Zavedamo se, da je za dolgoročen razvoj kulturnega sektorja nujna tudi krepitev podjetniških in organizacijskih veščin pri kulturnih ustvarjalcih, kar jim omogoča večjo samostojnost, stabilnost in razvoj novih modelov delovanja. Posebno pozornost namenjamo dostopu do finančnih virov, kot so javni razpisi ali namenski finančni instrumenti, ki ustvarjalcem omogočajo boljše pogoje za delo in rast.

Pomemben vidik sodobnega kulturnega prostora pa je tudi digitalizacija – s spodbujanjem ustvarjanja, distribucije in dostopa do digitalnih vsebin širimo možnosti za kulturno udejstvovanje, povečujemo doseg kulturnih programov in razvijamo nove oblike umetniškega izraza.

c) Kultura za trajnostno prihodnost povezuje kulturo z drugimi področji družbenega razvoja ter odpira prostor za njen prispevek k trajnostnim rešitvam, odpornosti skupnosti in povezovanju onkraj meja. Kultura ima pomembno vlogo pri krepitvi zdravja in dobrega počutja prebivalcev, pri oblikovanju vključujočih in trajnostno naravnanih naselij ter pri zmanjševanju socialnih in regionalnih neenakosti.

Ključno je tudi **medsektorsko povezovanje**, saj je povezovanje kulture z drugimi sektorji ključno za gradnjo odpornejšega in prebojnega kulturnega sektorja. Velik poudarek je med drugim tudi na zelenem prehodu znotraj kulture, ki deležnike v kulturi spodbuja k sledenju načelom Evropskega zelenega dogovora. Ta bistveno pripomorejo k družbenemu razumevanju nujnosti prilagajanj trajnostnim izzivom in hitrejšemu zelenemu prehodu. Bistveni cilj te prečne politike je prispevek k podnebni nevtralnosti z optimizacijo ogljičnega odtisa kulturnih dejavnosti ter zeleno prenovo kulturne dediščine in javne kulturne infrastrukture ter njeno zaščito pred posledicami podnebnih sprememb. S trajnostno prenovo stavb kulturne dediščine se zmanjša poraba prostora, zmanjša se količina gradbenih odpadkov in emisij zaradi odvoza odpadkov in predelave, zmanjša se poraba energije zaradi proizvodnje novih materialov in dovoza na gradbišče, s tem pa se zmanjšajo tudi izpusti toplogrednih plinov.

Akcijski načrt 2024-2027 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 je pri vsakem ukrepu opredeljen s temeljnimi strateškimi cilji, prečnimi politikami, področji kulture in deležniki v kulturi.

1.3. Ostala zakonodaja in strateški dokumenti, ki pokrivajo posamezna kulturna in umetniška področja

- Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a - v povezavi s področjem kulture splošne pravice do kulture ne opredeljuje, opredeljuje pa pravice, povezane s kulturo).
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 11/14 – popr., 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSL-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A, 80/20 – ZIUOOPE, 62/24 – odl. US in 102/24 – ZLV-K)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK, Ur. l. RS, št. 77/07-UPB, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18-ZNOrg, 3/22- ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 8/25).
- Zakon o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Ur. l. RS, št. 29/10).
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 16/08, 123/08, 8/11-ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 ZNOrg in 78/23-ZUNPEOVE).
- Zakon o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št. 87/01, 96/02-ZUJIK in 92/15).
- Zakon o medijih (Ur. l. RS, št. 110/06-UPB, 36/08-ZPOmK, 77/10-ZSFCJA, 90/10-odl. US, 87/11-ZAvMS, 47/12, 47/15-ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US, 67/19 – odl. US in 82/21).
- Strategija razvoja Slovenije 2030.
- Statut Občine Črnomelj (Uradni list RS, št. 83/11, 24/2014, 66/2016, 112/2022 in 41/2025).
- Strategija razvoja Občine Črnomelj 2018-2025.
- Strategija razvoja turizma v destinaciji Bela krajina 2024-2029, Bela krajina SKUPAJ.
- Strategija za mlade Občine Črnomelj 2022-2027.
- Odloki o ustanovitvah javnih zavodov v občini Črnomelj (Razvojno informacijski center Bela krajina, Ljudska univerza Črnomelj in Knjižnica Črnomelj).
- Odlok o razglasitvi nepremičnih kulturnih spomenikov lokalnega pomena na območju občine Črnomelj.

1.4. Javni interes na področju kulture in naloge Občine Črnomelj

Javni interes na področju kulture je interes za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin na državni in lokalnih ravneh, ki se uresničuje z zagotavljanjem pogojev zanje.

Javni interes na področju kulture se v občini Črnomelj udejanja preko:

- javnih zavodov (Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj, Knjižnica Črnomelj, RIC Bela krajina, Glasbene šole Črnomelj) in delovanja Mestne muzejske zbirke Črnomelj, Spominske hiše Otona Župančiča, Rudniškega muzeja Kanižarica,

- Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, OI Črnomelj,
 - Javnega razpisa za sofinanciranje kulturnih programov/projektov in redne ljubiteljske kulturne dejavnosti na območju občine Črnomelj,
 - Javnega razpisa za sofinanciranje obnove nepremične kulturne dediščine na območju občine Črnomelj,
 - Javnega razpisa za dodeljevanje sredstev za prireditve in druge aktivnosti, ki pospešujejo kulturni, športni, turistični in humanitarni razvoj ter promocijo Občine Črnomelj oz. »Pokroviteljstvo župana«,
 - proračunskih sredstev za zagotavljanje delovanj javnih zavodov, ki delujejo na območju občine Črnomelj na področju kulture, in
 - proračunskih sredstev za izvajanje investicij na področju javne kulturne infrastrukture in kulturne dediščine.

2. Proces in analiza stanja

Dokument je nastal v sodelovanju z javnimi zavodi, JSKD OI Črnomelj, lokalnimi kulturnimi ustvarjalci, društvi in občinsko upravo, z namenom celostnega, trajnostnega in vključujočega razvoja kulturnega in turističnega življenja.

2.1. Proces priprave Strategije

Občina Črnomelj je s pripravo Strategije pričela maja 2025 in zaključila v decembru 2025. V procesu nastajanja Strategije so bile uporabljene različne metode, ki so omogočile celovit pristop k analizi stanja in oblikovanju strateških ciljev.

Metodologija dela

Pristop k pripravi Strategije je bil zasnovan participativno in strokovno ter podatkovno podprt. Uporabljene so bile naslednje metode:

a) Vzpostavitev delovnih skupin:

- Ožja delovna skupina je bila sestavljena iz predstavnikov organizacij, ki aktivno delujejo na področju kulture v občini: RIC Bela krajina, Ljudska univerza Črnomelj, Knjižnica Črnomelj ter JSKD Območna izpostava Črnomelj.
- Širša delovna skupina je vključevala različne deležnike s področij, ki jih opredeljuje Resolucija o nacionalnem programu za kulturo (ReNPK 2024–2031), kot so arhitektura, glasba, uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti, kulturna dediščina, knjiga in založništvo, film, mediji, kulturne raznolikosti, jezikovna politika in druge kulturne prakse.
- V skupino so bili vključeni tudi predstavniki krajevnih skupnosti, ki so s svojim poznavanjem lokalnega okolja pomembno prispevali k usmerjanju kulturnega razvoja na terenu.

a) Izvedba intervjujev s ključnimi akterji s področja kulture in odločevalci v prostoru Bele krajine je omogočila poglobljen vpogled v stanje in razvojne izzive kulturnega sektorja.

b) Anketiranje prebivalcev občine je zagotovilo vključitev širše javnosti ter prispevalo k oblikovanju strategije, ki odraža dejanske potrebe in interese lokalnega prebivalstva.

c) Delavnici z mladimi

d) Analiza stanja je zajela pregled kulturnega dogajanja, infrastrukturnih pogojev in institucionalne podpore v obdobju 2015–2024.

e) Javna razprava z zainteresirano javnostjo o prednostnih ciljih in ukrepih je omogočila dodatne vpogleds in izboljšave dokumenta ter utrdila transparentnost procesa priprave.

f) Potrditev Strategije na Občinskem svetu Občine Črnomelj je predstavljala zaključni korak v procesu priprave in formalno sprejetje dokumenta.

Temeljni namen vseh uporabljenih metod je bil identificirati ključne izzive na področju kulture, nato pa skupaj s člani delovnih skupin postaviti prioritete ter optimalne rešitve in ukrepe za nadaljnji razvoj kulture v občini Črnomelj. Predlogi so se smiselno in skladno s strateškimi smernicami vključili v pričujoči dokument.

2.2. Analiza stanja za obdobje od 2015 do 2024

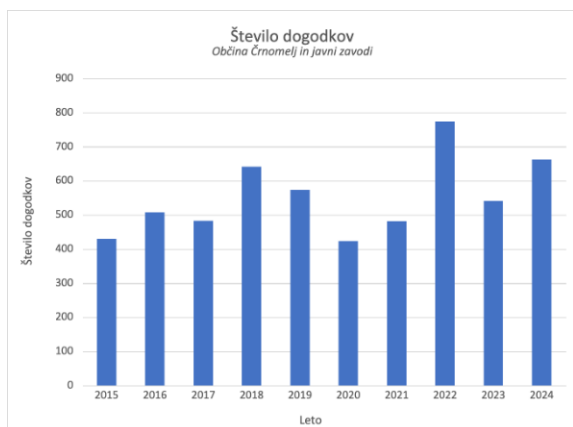
2.2.1. Kulturno dogajanje v občini Črnomelj

Kulturno področje v Občini Črnomelj soustvarjajo Občina Črnomelj, javni zavodi RIC Bela krajina, ZIK Črnomelj – Ljudska univerza in enota Kulturni dom Črnomelj, JSKD Območna izpostava Črnomelj, Glasbena šola Črnomelj, Knjižnica Črnomelj in do leta 2021 tudi Belokranjski muzej Metlika s Spominsko hišo Otona Župančiča.

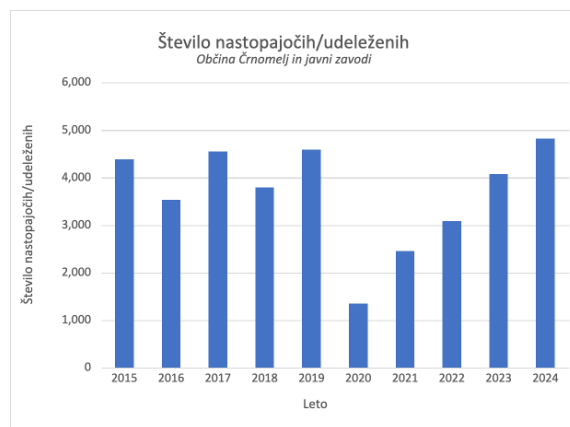
V obdobju 2015–2024 je bilo v občini Črnomelj izvedenih skupno 5.517 kulturnih dogodkov, ki so pritegnili kar 295.442 obiskovalcev in vključili 36.612 nastopajočih oziroma udeležencev. Kljub upadu aktivnosti v letih 2020 in 2021 zaradi epidemije COVID-19 se je že v letu 2022 pokazalo močno okrevanje s kar 774 dogodki, kar je največ v zajetem obdobju. Torej je bilo v občini Črnomelj v povprečju približno **552 dogodkov na leto oziroma 1,5 dogodka na dan**. Podatki kažejo na raznoliko in živahno kulturno dogajanje, ki ima pomembno vlogo pri oblikovanju identitete lokalne skupnosti ter spodbujanju sodelovanja in dostopnosti kulturnih vsebin.

V nadaljevanju je grafični prikaz zgoraj omenjenih podatkov po posameznih letih.

V grafu 3 je skozi leta prikazano število obiskovalcev, ki se giblje med 28.700 in 39.000, izjema je leto 2020 (epidemija COVID -19), kjer je viden izrazit upad (18.000). V letu 2021 je posebej prikazano število obiskovalcev, ki so dogodke obiskali v živo (22.600), in število obiskovalcev, ki so si dogodke ogledali na spletu (30.700). Po epidemiji COVID-19 se je število obiskovalcev povečalo za 8,65 % glede na obdobje pred epidemijo COVID-19.

Graf 1: Število dogodkov v obdobju 2015-2024.

Graf 2: Število nastopajočih/udeleženi v obdobju 2015-2024.

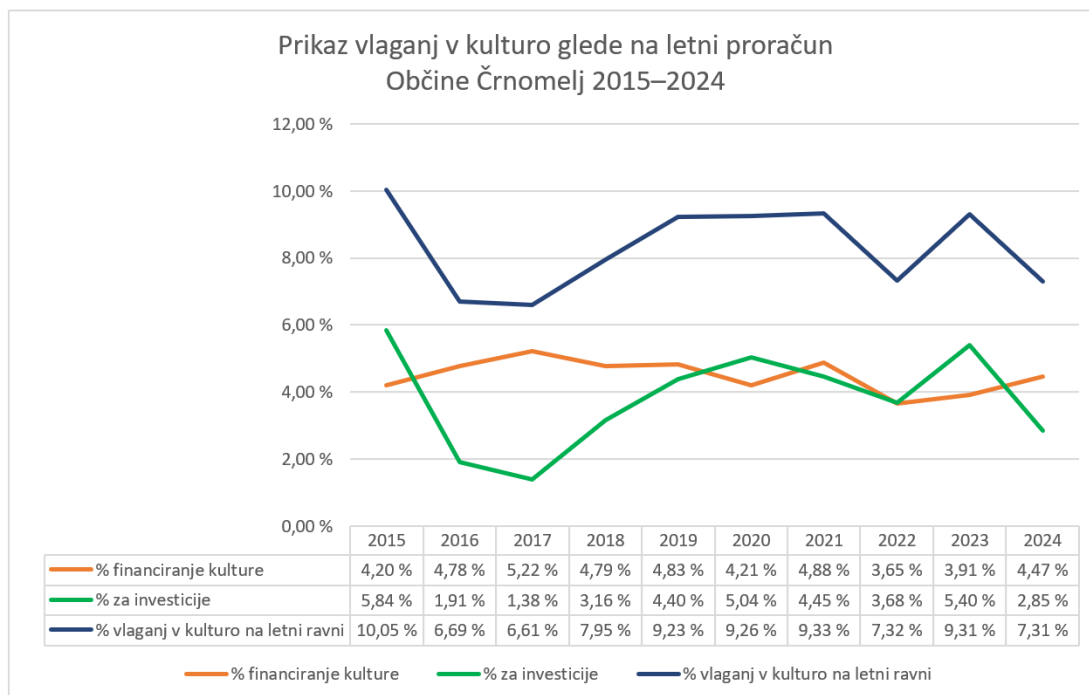

Graf 3: Število obiskovalcev na dogodkih v obdobju 2015-2024.

2.2.2. Vlaganja v kulturno področje v občini Črnomelj

Iz dokumenta, ki ga je izdelalo Ministrstvo za kulturo (2017), je razvidno, da občinski proračuni letno namenijo za kulturo med **5,6 %** in **7,4 % občinskega proračuna** (povprečno 6,3 % občinskih proračunov). Višina sredstev je odvisna predvsem od velikosti in prioritete posamezne občine. Dokument pojasnjuje, da je večina sredstev namenjena tekočim transferjem, predvsem javnim zavodom (kar pokriva redno delovanje, programe, plače itd.). Hkrati pa so v izračune vključeni tudi investicijski odhodki, npr. vlaganja v javno kulturno infrastrukturo in obnovo kulturne dediščine.

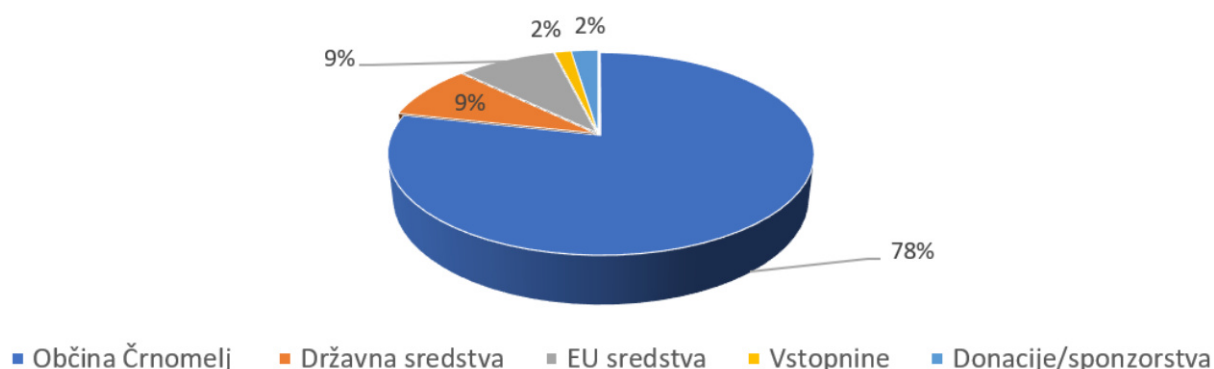
V nadaljevanju je podrobneje prikazano 10-letno obdobje, ki je razdeljeno na vlaganja v programe in investicije na področju kulture v Občini Črnomelj.

Graf 4: Podroben prikaz vlaganj v kulturo glede na letni proračun Občine Črnomelj za obdobje 2015–2024.

Graf 4 prikazuje, da je Občina Črnomelj v kulturno področje vlagala med 6,61 % in 10,05 % letno glede na celoletni proračun Občine Črnomelj. Odstotek financiranja kulture je skozi leta stabilen, kar kaže na pozitiven odnos Občine Črnomelj do kulture in kulturnih izvajalcev. Vlaganja v javno kulturno infrastrukturo in kulturno dediščino pa skozi leta kažejo nihanja (med 1,38 % in 5,84 %), kar je povezano z dinamiko črpanja sredstev iz Republike Slovenije in Evropske unije. Višji izdatki so bili v letih 2015 (Obnova Spominske hiše Otona Župančiča), 2019–2021 (projekt KulTura), 2023 (projekt Branilci krone in meja).

**Sredstva za kulturo po viru financiranja v občini Črnomelj
2015–2024 (%)**

Graf 5: Sredstva za kulturo po viru financiranja v občini Črnomelj 2015–2024 (%).

V letih 2015–2024 se je v občini Črnomelj za kulturo namenilo skupaj 15.230.451 evrov. Sredstva so bila zagotovljena iz različnih virov: **Občina Črnomelj 78 %; Republika Slovenija 9 %; evropska sredstva 9 %; donacije in sponzorstva 2 % in vstopnine 1 % vseh sredstev.**

2.3. Analiza anket in intervjujev

2.3.1. Opisna analiza in interpretacija anketnih podatkov

Občina Črnomelj je v okviru priprave Strategije izvedla tudi anketo med prebivalci in opravila intervjuje z različnimi strokovnimi deležniki. Spletna anketa je bila na voljo od 10. junija do 11. julija 2025. V anketi je sodelovalo 290 oseb, večinoma ženske (66 %) in posamezniki v aktivni delovni dobi, predvsem z višjo izobrazbo. Več kot polovica anketirancev živi v mestu Črnomelj, največ pa jih je zaposlenih v javnem sektorju. Skoraj 70 % anketiranih obiskuje kulturne dogodke vsaj enkrat mesečno ali pogosteje. Po anketi so najbolj priljubljena oblika kulturnega udejstvovanja koncerti, sledijo predavanja in gledališke predstave. Kakovost in raznolikost kulturne ponudbe anketirani ocenjujejo večinoma kot povprečno do dobro, prostorski pogoji za kulturno dejavnost pa so nezadostni. Več kot polovica anketiranih meni, da v občini ni dovolj ustreznih prostorov za delovanje društev.

Ohranjanje belokranjske kulturne dediščine se jim zdi zelo pomembno (95 %), posebej nesnovna dediščina, kot so običaji in praznovanja. Povezanost med kulturo in turizmom je večinoma ocenjena kot povprečna, kar kaže na neizkoriščen potencial. Le polovica anketiranih pozitivno ocenjuje podporo občine kulturnim ustvarjalcem, predlagani ukrepi za izboljšanje pa vključujejo več finančnih sredstev, ustrezne prostore za društva, boljše sodelovanje med javnimi ustanovami in podporo strokovnim kadrom. Anketiranci opozarjajo na izrazit problem dostopnosti dogodkov za prebivalce brez lastnega prevoza. Kulturni dogodki so premalo razpršeni po občini, kar omejuje udeležbo, zlasti starejših, otrok ali ljudi iz oddaljenih krajev. Poudarjena je tudi potreba po več dogodkih za otroke, mladino in podpori mladih ustvarjalcev, pa tudi po več koncertih, gledališču in festivalskih vsebinah. Med najbolj cenjenimi prireditvami izstopata Jurjevanje in Črnfest, sledijo Kultura pod krošnjami in koncerti ter dogodki za otroke. V prihodnosti si občani želijo bolj usklajene kulturne ponudbe, več dogodkov razporejenih skozi celo leto, višjo kakovost vsebin in več alternativnih prizorišč po celotni občini Črnomelj.

Najbolj učinkoviti komunikacijski kanali ostajajo Facebook, Radio Odeon in mesečnik Belokranjec. Zaključimo lahko, da občani kulturo cenijo, a hkrati pričakujejo bolj pestro, dostopno in vsebinsko kakovostno ponudbo.

2.3.2. Opisna analiza in interpretacija intervjujev

Kulturno področje v občini Črnomelj izkazuje številne prednosti, kot so močna lokalna identiteta, bogata kulturna dediščina, uveljavljeni tradicionalni dogodki, raznoliko kulturno ustvarjanje in uspešno medgeneracijsko sodelovanje. Kljub temu se področje sooča tudi s slabostmi, kot so pomanjkanje ustrezne infrastrukture za društva, kadrovske in organizacijske vrzeli v javnih zavodih, pomanjkljiva promocija ter slaba povezanost med izvajalci kulturne dejavnosti. Priložnosti, ki jih lahko kulturno področje izkoristi za doseg svojih ciljev, so v krepitvi kulturnega in literarnega turizma, decentralizaciji dogajanja, večjemu črpanju sredstev, možnosti digitalizacije ter regijskem in mednarodnem sodelovanju. Vendar pa obstajajo tudi nevarnosti, kot so upad mladih ustvarjalcev, nestabilno financiranje in vremenske ter logistične ovire. Za dolgoročni razvoj bo ključnega pomena, da Občina strateško krepí prednosti, zmanjšuje slabosti ter proaktivno izkoristi razvojne priložnosti ob upoštevanju realnih tveganj.

3. Seznam dogodkov, projektov in turističnih produktov

3.1 Večji in stalni dogodki v občini Črnomelj

Občina Črnomelj skupaj z javnimi zavodi organizira in izvaja vsakoletne dogodke, med njimi naj posebej izpostavimo:

- Dobrodelno prireditev Jasna (januar),
- Proslavo ob Slovenskem kulturnem prazniku (8. februar),
- Recitiranje ob kulturnem prazniku po mestu (februar),
- Proslavo ob Prazniku občine Črnomelj (19. februar),
- Pustovanje (februar ali marec),
- Razvajaj se v mestu (8. marec),
- Mednarodno kiparsko kolonijo mladih Črnomelj (marec),
- Svetovni dan poezije (21. marec),
- Jurjevo (april),
- Prireditev ob dnevu boja proti okupatorju (27. april),
- Srečanje otroških in odraslih folklornih skupin (april),
- Festival Kamišibaj (april),
- Župančičeve dneve - Župančičeva frulica, Župančičev pohod, Cicibanov dan (junij), Praznik glasbe (junij),
- Jurjevanje v Beli krajini (junij),
- Proslavo ob dnevu državnosti (junij),
- Poletno šolo kitare (junij),
- Poletje v Vinici (julij),
- Festival na dragatuškem placu (julij),
- Kulturo pod krošnjami (julij, avgust),
- Črnfest (avgust),
- Poletno gledališko šolo (avgust),
- Filmski tabor Kolpa (avgust),
- Dnevi zeliščarstva (september),
- Dan brez avtomobila - Igraj se v mestu (september),
- Komemoracijo ob dnevu spomina na mrtve na Gričku (oktober)
- Glas mladih (november),
- Martinovanje v Beli krajini (november),
- Lepoto besede (november),
- Advent v Črnomlju (december),
- koncert ob mednarodnem dnevu zborovskega petja (december),
- koncerti in razstave v cerkvi Sv. Duha, Knjižnici Črnomelj, Kulturnem domu Črnomelj, Športni dvorani OŠ Mirana Jarca, Primožičevi hiši, na Upravni enoti Črnomelj, Petrovem trgu (skozi celo leto),
- stalne inčasne razstave v Mestni muzejski zbirki Črnomelj, Spominski hiši Otona Župančiča na Vinici, Rudniškem muzeju Kanižarica, Kulturnem domu Črnomelj,
- cikel predavanj Neobičajna vedenja (skozi celo leto).

Prav tako se v občini izvaja ogromno aktivnosti, kot so bralne značke za različne generacije; izvedba literarno-glasbenih večerov, literarnih pogovorov in dogodkov, ki vključujejo branje; predstavitve knjig; potopisnih, zgodovinskih, etnoloških, vzgojnih, psiholoških in prehranskih predavanj; pravljice za romske otroke; počitnice pod čudežnim drevesom; Pravljичni potujoči kovček; postavitve Knjigobežnic po občini; izobraževanja za mentorje gledaliških skupin, vodje tamburašev, folklornih skupin, zborovodje.

3.2. Projekti

- Energetska sanacija gradu Črnomelj 2017
- Bibliobus 2018
- Obnova spominske hiše Otona Župančiča 2015
- Arheološke raziskave v ulici Mirana Jarca in Lojzeta Fabjana 2018
- KulTura 2018-2021
- Razvoj turističnih produktov in digitalizacija kulturne dediščine v Beli krajini (2020-2021)
- Klančina do Zakladnice ob gradu Črnomelj 2021
- Novi prostori TIC Črnomelj 2021
- Obnova velike kleti, pritličja in hodnika v gradu Črnomelj 2022
- Branilci krone in meja 2022-2025
- Označevanje nepremičnih kulturnih spomenikov v mestnem jedru Črnomlja 2023
- Branju prijazna občina 2023
- Črnomelj iz vode – 1. faza - Po poteh skrivnostnega obiskovalca 2024-2025
- JURKA 2024–2025
- Prenova Kulturnega doma Črnomelj 2024-2025

3.3. Kulturno-turistični produkti

- Presta pot
- Otonova pustolovščina
- Lahinja, kjer se srečata suhi kras in voda
- Delavnica peke tradicionalnih črnomaljskih prest
- Belokranjski mojster
- Etno muzej
- Življenje na podeželju nekoč in danes
- Ogled Klepčeve žage in mlina
- Domovina je kultura

4. Seznam javnokulturne infrastrukture

Kulturni dom Črnomelj	Kulturni dom Dragatuš - dvorana za kulturne prireditve	Ulica Mirana Jarca
Gasilski dom v Dobličah - dvorana za kulturne prireditve	Špeličeva hiša	Del ulice Lojzeta Fabjana
Gasilski dom na Bojancih - dvorana za kulturne prireditve	Kmečki dvor	Ulica na utrdbah
Gasilski dom v Tribučah - dvorana za kulturne prireditve	Grad Črnomelj	Glasbena šola
Rojstna hiša Otona Župančiča v Vinici	Klet okrajnega sodišča Črnomelj za mladinski kulturni klub Črnomelj	Mestna muzejska zbirka
Gasilski dom v Gribljah - dvorana za kulturne prireditve	Grad pobrežje - del gradu, ki je v lasti občine Črnomelj	Hiša Pepce Primožič
Gasilski dom na Butoraju - dvorana za kulturne prireditve	Kulturni dom v Adlešičih	Stavba bivšega dijaškega doma Črnomelj - Knjižnica Črnomelj
Kulturni dom na Preloki - dvorana za kulturne prireditve	Trg svobode	Jurjevanjska draga
Gasilski dom Vinica - dvorana za kulturne prireditve		

5. Seznam kulturnih društev

Klub belokranjskih študentov	Kulturno društvo Božo Račič Adlešiči	Društvo Gaj tri
Društvo za ohranjanje podeželske dediščine Belči vrh	Društvo Gledališka skupina Črnomelj	Društvo Komunist
Romsko društvo Mavrica	Kulturno društvo lovski pevski zbor Bele krajine	Športno in kulturno društvo HRIBOVEC
Folklorna skupina Dragatuš	Društvo Citroprekelj Bela krajina	Društvo kmečkih žena Griblje

Mladinski kulturni klub Bele krajine	Pustno društvo Presta	Razvojno izobraževalno društvo Bela krajina
Kulturno umetniško društvo Godba Črnomelj	Društvo za ohranjanje in predstavljanje naravne in kulturne dediščine Lahinja	Kulturno umetniško društvo Notarima
Kulturno umetniško društvo Bela krajina	Društvo podeželske mladine Poljanska dolina ob Kolpi	Rim LAN, društvo za kmetijstvo, turizem, kulinariko in domače obrti, Adlešiči
Kulturno umetniško društvo Dobroč Dragatuš	Kulturno turistično društvo Obrščica	Društvo Gemini
Društvo upokojencev Črnomelj	Kulturno umetniško društvo Hip-hop	Društvo sokolske mladine Bele krajine
Kulturno umetniško društvo Tempo Bela krajina	Kulturno umetniško društvo Artoteka Bela krajina	Društvo Tambolina
Polansko društvo	Klub Proper	Jurjevo - društvo za razvoj, promocijo in dediščino Bele krajine
Kulturno umetniško društvo Melos	Društvo kohezija	Kulturno umetniško društvo Battalia-glasbena bitka
Kulturno umetniško društvo 2B	Društvo Vodomec	Kulturno umetniško društvo Jazzclub Gero
Kulturno umetniško društvo Oton Župančič Vinica	Foto klub Črnomelj	Kulturno umetniško društvo Preloški muzikanti
Društvo upokojencev Vinica	Društvo Lepa Anka	Radio-klub Mirana Jarca Črnomelj
Športno kulturno društvo Sun roller	Kulturno-umetniško društvo Samospev Črnomelj	Romsko društvo Marjetica
Društvo Prokult Črnomelj	Kulturno umetniško društvo likovnikov Laterna	Romsko društvo Rom Črnomelj
Društvo Arnika	Folklorna skupina Zeleni Jurij Črnomelj	Tamburaško društvo Griblje
Kulturno umetniško društvo Merak Črnomelj	Društvo Ful špon	Turistično društvo Vukovci
Društvo kmečkih žena Črnomelj	Kulturno umetniško društvo Črnat	Društvo Bunkerbillys
Kulturno umetniško društvo Bratov Brodarič	Društvo Multimedijски center Bela krajina	Kulturno-izobraževalno društvo Pravljicne drobnarije
Kulturno umetniško društvo Zlata skledica	Društvo kmečkih žena Dragatuš	Društvo Belokranjski slavci
Turistično društvo Griblje		

6. Seznam kulturne dediščine

Na območju občine Črnomelj je bilo po podatkih [Registra nepremične kulturne dediščine](#) Ministrstva RS za kulturo v začetku julija 2025 registriranih 281 enot nepremične kulturne dediščine, v [Registru nesnovne kulturne dediščine](#) pa 5 enot nesnovne kulturne dediščine na območju občine Črnomelj (Izdelovanje belokranjskih pisanic; Tamburaštvo; Kresno koledovanje v Adlešičih in okolici; Vezenje po štetih nitih in Izdelovanje papirnatih rož).

Viri

1. [Nova evropska agenda za kulturo.](#)
2. [Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 \(ReNPK 24–31\).](#)
3. [Statut Občine Črnomelj.](#)
4. Analiza financiranja kulture, Ministrstvo za kulturo, 2017.
5. Intervjuji (Tadej Fink, Anton Grahek, Silvo Grdešič, Judita Ilenič Kopač, Ani Jankovič Šober, dr. Jaka Jarc, Peter Jud, mag. Polona Kambič, Andrej Kavšek, Ksenija Khalil, Breda Kočevar, Mira in Janez Kure, Robert Lozar, Martina Legan Janžekovič, Mira Madronič, Verica Marušič, Gašper Mihelič, dr. Marjetka Pezdirc, Zdenka Pezdirc, Anja Verderber, mag., mag. Nada Žagar) – izvedeni v juniju in juliju 2025.
6. Anketa med prebivalci – izvedena v juniju in juliju 2025.
7. [Statistični urad Republike Slovenije.](#)
8. Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine za območje občine ČRNOMELJ, ZVKDS, OE Novo mesto, 2008.
9. [Register nepremične kulturne dediščine.](#)
10. [Register nesnovne kulturne dediščine.](#)
11. AJ PES.

